Nr. 136. Sibiiu, Sâmbătă 20 Noemvre (2 Decemvre) 1882. *Anul XXX*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 19 Noemvre.

Casa deputaţilor Ungariei desbate bugetul pe 1883. Eri a ales casa de sus şi de jos împreună păzitor coroanei în unanimitate pe Iosif Slavy.

Dincolo de Laita, cu un fenomen politic mai mult. După o lungă luptă între naţionalii-nemţi şi între dreapta senatului imperial, mai conciliantă faţă cu naţionalităţile, dară în cele din urmă copleşită de Cehi, Sloveni şi Ultramontani; după incercarea lui Fischof şi bar. Walterskirchen de a forma o partidă independentă din elementele aceste: vine acum contele Coronini, pe care unii îl boteazā fiitorul ministru de stat, şi încearcă de nou formarea unei partide, „care sĕ nu fie nici ministerială nici oposiţională“ şi care va avè în vedere numai universalitatea monarchiei. În cestiuni naţionale şi confesionale va căuta ca ecuitabilitatea sĕ fie normativă; în cestiuni economice partida va merge cu guvernul. Viitorul nu este depărtat, în care şi partida aceasta va trece prin proba de foc a vitalităţei sale. Până acum numĕră partida 23 de membri, cari după deschiderea senatului imperial îşi vor publica credeul lor politic.

Telegrame de eri aduc dela Bucuresci scirea, că C. A. Rosetti a refusat mandatul ce i s'a dat prin realegere, motivând refusarea cu atitudinea negativă a camerei faţă cu proiectele sale de reforme.

Pentru ca sĕ fie pricepută mai bine scirea de mai sus sĕ ascultăm ce ne împărtăşesce „România Liberă“ despre C. A. Rosetti. Ea ḑice în nrul de Joi:

„Bĕtrânul C. A. Rossetti a plecat din ţeară. Unii esplicau această plecare, cu trebuinţa de odichnă ce simţia bĕtrânul; alţii i da de motiv, o neînţelegere de teorie şi de practică politică, între dênsul şi d. Ioan Brătianu.....

„Am ḑis, că e o neînţelegere de teorie şi de practică politică, între d. C. A. Rosetti şi d. Ioan Brătianu. Sĕ ne esplicăm.

„Fără îndoială că esplicarea ce o dăm este ipotetică; nu avem dinainte probe nediscutabile, ci o estragem din cele ce vedem că se petrec dela o vreme încoace.

„E mai ântâiu o deosebire de teorie politică între cei doi fruntaşi ai ideilor liberale. D. C. A. Rosetti este un democrat radical şi socialist; d. Ioan Brătianu este un liberal mai moderat. Despre democratismul dlui Rosetti avem doveḑi proaspete: electivitatea magistraţilor, unificarea colegiilor electorale cu scrutin de listă, plătirea datorielor ţĕranilor, şi altele. Singura pedică serioasă, ridicată în partid, în contra realisării acestor proiecte, ar fi a dlui Ioan Brătianu. De aici o rĕceală politică între cei doi prieteni.

„Această rĕceală s'ar fi accentuat şi mai tare, prin deosebirea de vederi practice. D. Ion Brătianu ar fi arătat de multe ori nemulţămiri în contra nemernicilor din partid, lipsiţi de cultura minţii, şi foarte dedaţi la chiverniseli. Această nemulţămire, ḑilnic motivată de faptele căprarilor din partid, ar fi decis pe primul-ministru sĕ înceapă curăţirea copaciului liberal de uscături şi de muschiul putred şi altoirea lui cu sevă sănĕtoasă din vlăstare înteligente, talentate, pline de viaţă. Această operaţiune a alarmat partidul!

„Încă de astă primăvară, unul dintre membrii influenţi ai roşilor ne manifesta nemulţămirea lui pe Ion Brăteanu şi'l acuza că pluteşte în apele conservatorilor, făcênd însĕ elogiul lui Rosetti. Aceste simţeminte trebuesc acum sĕ fie şi mai acute în sînul partidului.

„Bĕtrânul Rosetti n'ar fi aprobând această tendinţă a prietenului seu din copilărie.

„Sĕ i se opună pe faţă, în public s'ar fi produs o sguduire primejdioasă pentru partid în ţeară. Nici suvenirile unei lungi şi frăţesci prietenii, nici interesul de partid, nu'l povĕţuiau pe Rosetti la ruptură manifestă. El a preferit sĕ plece pentru câ-va timp din ţeară şi sĕ lase astfel tamicului sĕu mână liberă de a încerca, ceea ce Ioan Brătianu crede că e patriotic sĕ încerce.

„Aşa vedem noi situaţiunea şi credem că o vedem just.

„Neînţelegerea până acum cam surdă, n'are însĕ sĕ meargă mult timp în negură. Dacă unul din cei doi fruntaşi ai roşiilor nu va ceda, ruptura se va desfăşura la lumina ḑilei.

„Până acum simptomele nu sûnt a pace.“

„R. L.“ sfêrşesce primul sĕu articol astfel:

„Cei cari se opun radicalismului şi se opun cu convingere, servesc bine interesele României. Dacă în rêndurile acestora ar persista şi primul ministru, am privì faptul cu mulţumire şi l'am ajuta, spre a împedeca unificarea colegielor şi alegerea magistraţilor.“

Va sĕ ḑică situaţiunea în România ar fi totuşi ceva altfel de cum ni-o înfăţişează „Armonia“. Şi cum că trebue sĕ fie altfel se vede că unele elemente conservatoare se apropie de sigur de Brătianu şi nu de Rosetti.

Giers a ajuns la Roma, unde s'a întâlnit cu Mancini.

Faţă ou alarmele despre „un rĕsboiu în perspectivă“ între Germania şi Rusia cetim următorul oracul a lui „Golos“: Germania nu-şi găsesce nicì o socoteală într'un resboiu cu Rusia, pe cât timp aceasta nu provoacă; Austria, a cărei nisuinţă, de a'şi lărgì sfera puterei sale în lumea slavică, este o problemă nerealisabilă, care însuflă numai temeri, dacă are un aliat, care însĕ e anevoie de aflat, până când stau raporturile amicabile între Rusia şi Germania, care îşi cunoasce prea bine avantagele sale decât că sĕ 'şi atragă neplăcerea poporului rusesc asupră-şi. Prin urmare nu este motiv de a abate prin temeri de rĕsboiu atenţiunea dela problemele interne, ceea ce nu va împedeca pe Rusia, urmând esemplul vecinilor sei, a'şi întărì fruntariile.

Desbaterea antisemitică în parlamentul Ungariei.

Budapesta, 27 Nov.

În şedinţa de aḑi urmează la ordinea ḑilei cuvêntul din urmă al referentelui şi al propunĕtorului la petiţiunea heveşană.

Referentele comisiunei Berzeviczy (din partida liberală) apără propunerea comisiunei faţă cu contrapropunerile. În ceeace privesce propunerea stângei estreme, referentele nu se îndoesce de loc de sinceritatea sentenţei condamnătoare pronunţată de propunĕtorul Polonyi contra antisemitismului. Se vede însĕ necesitat a amintì faptul, că Istoczy pe cât timp a fost membru al partidei liberale, a stat isolat cu tendenţele sale. Mişcare antisemitică n'a esistat şi de persecuţiuni jidane n'a fost vorbă. Numai de când a eşit Istoczy din partida liberală şi de când s'au aliat cu el deputaţi şi jurnale de ale stângei estreme. sau ivit şi simptomele aceste (Sgomot în stânga estremă).

Alb. Nemeth strigă: „Te rog a numì pe respectivii!“

Respectivii înşişi nu vor nega aceasta. Preşedintele partidei însuşi s'a vĕḑut necesitat, a rectifica într'o epistolă deschisă imputarea, ce i se făcù acestei partide, că ea adecă s'ar identifica cu antisemitismul. Guvernul repeţesce referentele, a delăturat, după cum avea datorinţa şi cerea scopul, lacuna ce se ivì în lege, şi merită deci mulţămita, ear nu defăimarea casei. Pasiunile cari se manifestă în şirurile oposiţiunei jignesc mai mult libertatea. (Aplause vii.)

FOIŢA.

Poiana sărată.

(Estras din „Notiţele“ dlui N. X.)

Pe la 18 Iulie plecai din Slănic în tovărăşiă cu vre-o patru prietini; aveam nisce cai de munte obicĭnuiţi cu drumurile grele şi periculoase; după o mică fugă furăm nevoiţi, la o depărtare de vre-o ḑece minute dela graniţă, sĕ lăsăm caii la pas. În adevĕr, din causa bolovanilor şi a păraielor, caii nu puteau înainta de cât cu greutate. Ceva mai târḑiu începurăm a suì o cărare prin mijlocul unei păduri de fagi. Nimic mai frumos de cât această suire; cărarea şerpuiesce şi se urcă mereu; deadreapta şi deastânga călăreţului se ridică nisce fagi uriaşi, drepţi ca luminarea; umbra e deasă; rĕcoareala te pĕtrunde şi prin spărturile de pădure zăresci în depărtare muntele Sandru, a căruia frunte sĕ perde printre nuori. După vre-un ceas de călĕtorie ajungi pe un tapşan unde este un pichet părăsit; de acolo drumul se coboară tot prin rîpe şi pe margini de prăpăstii; caii calcă cu o băgare de seamă estremă; la cel ântâiu pas greşit, cal şi călăreţ s'ar rostogolì în nisce rîpi pline de bolovani. După un alt ceas de asemene călĕtorie, ajungem pe un drum mai bun într'o vale încântătoare, unde şerpuesce un părîu, care pe ici, pe colea formează cascade; una dintre aceste numeră aproape şepte metrii înălţime. Apoi printr'o cărare netedă şi umbroasă sosim la Poiana-Sărată. Acest sat, care a fost botezat de Unguri Sósmezö, este situat în Transilvania şi numĕră vre-o 1,300 de locuitori, toţi Români afară de vre-o trei-ḑeci de Unguri, împiegaţi dela vamă. Satul este aşezat în mijlocul unei poeni uriaşe, încungiurată din toate părţile de munţi mari acoporiţi de păduri; nu departe se află pasul Oituzului, una din marile trecĕtori din România în Ardeal.

Ce contrast între satele românesci din judeţul Băcăului şi Poiana-Sărată! Casele sûnt bine zidite, curate încăpĕtoare, în cât ar putè foarte bine sta în mijlocul unui têrg, cum e Bacâul sau Romanul; pretutindeni domnesce curăţenia şi rênduiala cea mai mare; şoseaua, care trece prin mijlocul satului, este bine bătută ca în palmă, pe când cea dela noi, care duce la Oituz (afară de o mică bucată dintr'ênsa ce datează din timpul ocupaţiunii nemţesci) este în cea mai proastă stare.

În Transilvania esistă o administraţiune, care poate sĕ poarte cu vrednicia acest nume: pe de altă parte impositele sûnt mai mici de cât la noi; ast-fel, după cum m'a încredinţat preotul românesc din sat, nici un locuitor nu plătesce mai mult de doi galbini pe an, atât la stat cât şi la comună. Scoala şi biserica sûnt foarte bine intreţinute; profesorele a învĕţat şepte clase gimnasiale, a urmat conferenţii şi a mai urmat şi vre-o doi ani cursuri pedagogice; leafa sa, cu toate aceste nu se ridică de cât la 250 floreni pe an, plus casă şi lemne; numĕrul elevilor fiind în destul de mare, el mai are şi un ajutor plătit cu 120 floreni pe an.

Ţĕranii nu-şi petrec vremea la cârciumă; Dumineca, tot satul este la biserică şi în genere cea mai mare moralitate domnesce într'ênsul.

Cea mai interesantă şi mai originală figură din sat este aceea a părintelui Ioan Beloiu, care ţine loc de protopop pentru toată regiunea; el e cunoscut mai bine sub numele familiar de părintele Ioniţă. Casa lui, model de gospodăriă, este situată în faţa bisericei şi este cea mai primitoare din câte am întâlnit vre-odată. Ori-ce călĕtor din România, care voesce sĕ vaḑă Poiana-Sărată, trage la părintele Ioniţă ca la el acasă.

Masa părintelui e masa tuturor; vinul părintelui, e vinul tuturor. Întru cât privesce vinul mai cu seamă, n'avem de cât sĕ aducem laude părintelui Ioniţă, care înţelege şi stimează tot ce-i vechiu şi românesc; un Odobesci al sĕu dela 1851, ar fi demn şi de un Metropolit.

Părintele însuşi, un bĕtrân de vre-o şese-ḑeci şi cinci de ani, cu o frumoasă barbă albă, verde încă şi hazliu, e omul cel mai simpatic din

După observarea, ce o făcù Desideriu Szilagy referentelui, vorbesce încă odată Polonyi pentru propunerea sa. Acesta respinge dela sine afirmările presei guvernamentale, care susține, că el ar lupta sub stindardul antisemitic, și arată, cu el ar fi fost care mai întâi a făcut pe guvern atent la pericolul, ce are sĕ resulte din propaganda antisemitică. Vorbitorul polemisează în urmă contra luiIstoczy,

A. Hegedüs (liberal) respinge ca pe o calumnie alusiunea făcută asupră-i de Polonyi, ca și când el (Hegedűs) ar avè sĕ mulțĕmească guvernului diferite posturi, cercul sĕu de alegere și misinunea sa la Paris.

El n'are dela guvern nici un post. În misiunea sa la Paris crede a fi lucrat numai în interesul statului. Dacă ocupă diferite posițiuni în stat o face spre a-și ridica independența. Vis-à-vis de astfel de calumniări se simte îndreptățit a întreba că oare numai acela e om de onoare, care cerșesce și calumniază? (Aplause vii.)

Vorbesce Polonyi în cestiune personală ear Istoczy replică pe scurt la polemica lui Polonyi. În urmă ia Hodosy cuvêntul.

După scurta observare a referentelui Berzeviczy urmează votarea nominală cerută de stânga estremă. Pentru propunerea comisiunei sûnt 157, în contra aceleia 102, ear absenți 153 deputați. După enunțarea resultatului votăreì întră în sală ministrul prețedinte Tisza, care în timpul desbaterei n'a fost de față. (Strigăte vii de „éljen" și aplaus, în dreapta sgomot în stânga estremă.)

Ministrul de justiție Pauler respunde la singuratecele puncte din înterpelațiunea lui Mezey în afacerea dela Tisza-Eszlár precum urmează:

1. Din arătarea antistiei comunale din Tisza-Eszlar dto 7 Maiu și din protocolul luat cu mama fetei Esther Soiymossy toată afacerea se vedea a fi atât de neînsemnată, încât prețedintele dela tribunalul din Nyiregyhaza, fiind judele ordinar de altcum morbos, încredință cu cercetarea pe unul din notarii dela tribunal. În decursul timpului cercetarea a luat dimensiuni neprevĕdute și a escitat mare interes. Cu toate aceste prețedintele n'a putut descărca de sarcina de a cerceta pe vicenotarul Barry, cu atât mai vêrtos cu cât Barry a lucrat indepedent în calitate de jude cercetător pe lângă judecătoria cercuală din Kisvarda spre mulțămirea superiorilor sei. De altcum n'a pretins nici procuratura de stat și nici apărătorii: de a se lua cercetarea din mâna lui Barry. Apărători înșiși, cu toate că ridicară pâră asupra lui Barry, au cerut, ca acesta sĕ ducă în deplinire cercetarea întrodusă.

2. Moritz Scharf s'a încercat, fiind că cercetarea nu s'a întrodus în urma fasiunei lui ci a fasiunei fratelui sĕu Moritz Scharf era la început suspect de conplice. Judele cercetător a predat mai târdiu pe Moritz Scharf, a cărui părinți erau prinși vice comitelui spre îngrigire. Pentru singuranță personală, după cum se esprimă vice-comitele, s'a dispus întreținerea lui Moritz Sharf în edificiul arestului, dar nu ca a unui delicuent, până ce se va afla un loc mai potrivit pentru el.

3. Prețedintele dela tribunalul din Nyiregyhaza trage la îndoeală aserțiunea, că s'ar fi făcut jurnalelor împărtășiri din partea judelui cercetător despre decursul cercetărei. De altcum e cunoscut, că în afaceri învestigătoare jurnalele pot afla totul, de oare-ce, precum se scie, și din partea lor se ascultă persoanele ascultate de judele investigător. Nimenea nu regretă mai mult ca mìnistrul însuși, că pasiunile influințează cursul procedurei și ar dorì, ca influințări de acestea sĕ nu se mai întêmple. Împărtășirile despre secretele investigațiunei au îngreuiat cursul cercetărei. Ministrul nu e omul de a rectifica sau considera ori-ce împărtășire jurnalistică, cu toate acestea, avênd în vedere aserțiunile compromițĕtoare a ḑiarului „Egyenlöség" pentru activitatea oficială a lui Bary, a întrodus proces de presă în contra acestui ḑiar, cu atât mai vêrtos că Bary a cerut plenipotență dela ministru spre scopul acesta. În sensul acesta a recercat ministrul pe procurorul de stat, căruia îi compete privegherea asupra presei în prima linie spre a-și da părerea.

4. Delegarea unui tribunal străin în afacerea dela Tisza-Eszlár în locul celui din Nyiregyhaza în contra principiilor generale de drept, nu e motivată. Perplecsitatea tribunalului din Nyiregyhaza n'a esistat și delegarea nu are scop, fiind că interesele sociale pretindeau deciderea cât mai degrabă a afacerei și ocolirea ori-cărei complicări.

Ministrul închee cu declarațiunea, că din parte-și nu a hesitat a-și validita dreptul de supraveghere între marginile legale. S'a păzit însĕ a călca în sfera de drept a justiției, ce i s'a acordat acesteia prin lege. (Strigări vii de „éljen"). Ministrul e sigur că în afacerea aceasta justiția ungară va forma un zid tare, de care se vor împedeca influințele pasiunilor, prejudețele și alte influințe stricăcioase. (Strigăte generale și vii de „éljen".)

E Mezey nu e mulțămit nici decât cu rĕspuușul ministrului, căci faptele singuratece contraḑic declarațiunilor date de acesta. Încă l'a începutul lui Maiu a fost constatat Istoczy în parlament, că afacerea dela Tisza Eszlár e tare însemnată și pentru soartea jidanilor din Europa normativă. Cu toate acestea s'a concreḑut cercetarea acestei afaceri nu unui jude, după cum cerea legea, ci unui vicenotariu. Interpelantele critică singuratecele puncte din declarațiunile ministeriale și observă, că ministrul a aprobat aḑi pentru prima dată în public scirea, că cercetarea în direcțiunea tendențioasă cunoscută s'a întrodus în urma fasiunei unui copil de 5 ani. Judele investigatoriu, Bary, a venit în adevĕr la Tisza-Eszlár, a luat în brațe pe micul copil și l'a neteḑit, din care pricină a fasionat acesta în contra tatălui și a fratelui sĕu și în contra mamei sale. Detaiurile acestea caracterisează întreaga investigațiune, care, precum se constată deja prin fapte și prin procedura judecătorească, nu avù nici un resultat. Ministrul de justiție nu ș'a cunoscut chemarea, alt cum n'ar fi suferit vênătoarea de oameni (ilaritate) înscenată în atâtea locuri, și continuele persecuțiuni, îndreptate în contra onoarei și a siguranței a 600,000 locuitori din țeară. (Mișcare.) Interpelantele ia, cu provocarea la declarațiunile de eri ale ministrului de interne, respunsul ministrului spre cunoscință însĕ cu mare reservă.

Mlnistrul de justiție, Pauler, replică că el nu afirmă, că fasiunea micului Scharf ar fi adevărată. A constatat numai, că fasiunoa acestuia a fost puntul de mânecare la cercetare. Dacă interpelantele n'are încredere în tribunalul din Nyiregyhaza, fie convinși, că tabla reg, și curia sunt libere de ori ce influință locală. Acestea au și primit însărcinarea, a avè în vedere mintea sănătoasă a populațiunei. Dacă aceasta din urmă s'ar fi schimbat va fi în grija ministrului a asigura procedurei judecătoresci libertate deplină și independență față cu influențele esterne.

Verhovay (stânga estremă) declară ca redactor in cestiune personală ceea ce privesce observarea lui Mezey că „Fűggetlenség" ar fi publicat acte învestigătoare secrete, că afară de o singură convorbire, ce avú loc între doi martorî în afacere de onoare cu unul din apărători, n'a venit nici odată în atingere cu judele cercetătoriu Bary.

Respunsul ministrului de justiție se ia mai cu unanimitate spre sciință (în contră a votat singur Mezey).

Mâne începe desbaterea asupra budgetului.

Discursul

lui Tit Maiorescu cu ocasiunea desbaterei respunsului la Mesagiu în camera României.

D. T. Maiorescu. D-lor, de astădată proectul de rĕspuns la adresa tronului, este aprobat și de un membru al oposițiunei.

Asupra acestui punct s'a ivit o divergință de păreri, și s'a ḑis că proiectul de rĕspuns la adresa Tronului, este și trebue sĕ fie opera majorității, și că nu poate se ia parte la o asemenea lucrare minoritatea. D-lor, în privința aceasta pot se fie și alte păreri, și eu, de esemplu, cred că nu este constituțional corect a susținè aceasta.

Fără îndoeală, și 'mi pare că d. Cogălniceanu, în remarcabilul d-sale discurs de alaltăeri, a dat în această privire un alt înțeles raportului d-lui Costinescu, de cât el era în mod firesc, fără îndoeală, ḑic, nu se poate pune ca lucru de principiu, că nici o dată cu ocasiunea rĕspunsnlui la adresa Tronului minoritatea, dacă crede că e momentul oportun, nu poate se facă oposițiune sĕ-și arate adecă vederile ei supt formă de contra adresă. Acest drept nu se poate tăgăduì minorității și nu cred că a fost în intențiunea maiorității actualei comisiuni de al tăgăduì. Dar, dacă este adevĕrat că minoritatea poate sĕ facă un contra-proect de rĕspuns la adresa Tronului, tot așa este de corect și adevĕrat că poate sĕ fie și momente în cari oposițiunea se nu creadă necesar aceasta și în care, dacă proectul ce'l presintă majoritatea ca respuns la adresa Tronului, nu este, cum a spus-o d. Costinescu, un program politic de partidă, ci nn simplu omagiu la adresa Tronului, și minoritatea și majoritatea poate sĕ'l voteze. Precum, dar este adevĕrat cel dintâiu punct de vedere, așa este de adevĕrat și cela-lalt și toată cestiunea este numai dacă momentul pare oportun minorității ca se facă un contra-proiect, și al doilea dacă în proectul majorității găsesce ceva care ar împedica-o de al vota.

Am ascultat, dlor, discuțiunea urmată în aceste douĕ ḑile, și nici în vorbele dlui Kogălniceanu, nici în acelea ale dlui Ionescu și nici în acelea ale dlui Lahovari, cu singura escepțiune a celor ḑise asupra creditului agricol, n'am veḑut ceva care s'ar raporta la însuși rĕspunsul așa cum este făcut și care ar autorisa pe cine-va de a-l combate, sau de a nu lua parte în însuși comisiunea pentru desbaterea lui.

D-lor deputați, cestiunea, de și în aparență numai formală, are, ca toate lucrurile de formă din viața mai înaltă constituțională, și o mare însemnătate în fond, și însemnătatea cred că este aceasta:

Este de interesul vieței noastre parlamentare, ca într'o Cameră se esprimăm sau se restrângem punctele de conflict cu maioritatea și cu guvernul ei? Este de interesul nostru, al țĕrei, ca sĕ accentuăm punctele de întâlnire, cari trrebue sĕ esiste intre toate partidele, sau este de interesul țerei, ca se arătăm mai mult desbinările dintre partite? Dacă cu ocasiunea desbaterei rĕspunsului la adresa Tronului, vine o maioritate și face ea însăși, în mod conciliant, un respuns nepolitic, un rĕspuns curat de omagiu către Tron, și dacă minoritatea nu găsesce momentul oportun dea face un contra-proiect, atunci, vĕ rog, după care teorie constituțională sĕ nu voteze acest rĕspuns minoritatea, sau ea sau nu ia parte la discuțiunea acelei adrese în comisiune? Apoi avem precedente acì, în anul trecut sĕ aleseră doi membri din oposițiune, d. Vernescu și cu mine, ca sĕ facem parte din comisiunea de rĕspuns la adresa Tronului; am refusat noi din principiu de a lua parte? Din contră ne am dus, am lucrat în această comisiune, am stat la constituirea ei, și numai atunci când ni s'a refusat comunicarea de acte diplomatice, într'o cestiune care prima pe toate cele-l-alte și care dacă o am fi adoptat și noi cei din minoritate, ar fi angajat țeara întreagă într'o direcțiune internaționala periculoasă, numai atunci am fost puși în neputință de a judeca cestinnea cum stă și până unde putem merge pe această cale și numa atunci ne am retras, motivând retragerea prin această împregiurare gravă. Dar când nu am motive escepționale de a mĕ retrage cum mĕ pot retrage eu conservator monarchic, dintr'o comisiune, care este chemată a aduce pur și simplu, fără culoare politică, omagii la Tron?

Dlor, asemenea deosebire de partidă nu o înțeleg și nu cred că este bună. Căci revin la întrebarea: trebue sĕ accentuăm punctele de contact între partide, ori trebue se accentuăm desbinarea dintre partide? Eu cred mai mult că pe cât este un început bun, de a se face în împregiurări normale, fără culoare politică, fără deosebire de partide, adresa la Tron, pe atât va contlnua acest bun început și în compunerea biroului fie-cărei Camere va trebuì prevĕḑuta din princip minoritatea. Fără îndoială, prețedintele Camerei va fi al majorității, dar intre cei 4 vice-prețedinți, unul s'au doi vor trebuì din princip se fie ai minorității, fiind că nepărtinirea în desbaterile Camerei representarea acestei Camere ca espresiune a țĕrei constituționale întregi, nu ar trebuì sĕ fie operă de partidă, ci a țĕrei întregi, așa cum este și representată. S'a vorbit atât despre teorii constituționale eri și astăḑi, s'au citat atâția autori, și d. ministru de interne ne-a completat cu atâta zel citările din Bluntschli, toți au atins cestiunile constituționale așa de pe larg, în cât mĕ cred și eu autorisat a mĕ întreba înaintea dvoastră sub un punct de vedere mai general: ce este în esența sa acest constituționalism, care este, era sĕ ḑic suferința, dar permiteți-mi sĕ ḑic mai bine, simptomul caracteristic al statelor continentali în secolul 19? Noi am împrumutat constituționalismul dela Englitera și 'l am întrodus și la noì, și ca la toate mecanismele aceste streine, întrebarea practică este: cum se adaptează ele la viața reală a poporului român? Apoi mecanismul este știut, esența este jocul între partide, cel puțin între douĕ așa, încât se fie când una mai înaintată, mai viuă, când alta mai moderată, la guvern, și pe temeiul acesta d. ministru de interne ḑicea: guvernul constituțional al unui partid se basează în administrațiunea sa pe aderenții sĕi din partid, 'și caută agenții sĕi de încredere, de principie, căci altmintrelea ar fi anarchie. Sistemul constituțional cere ca sĕ fie, când un partid cu toți aderenții sĕi prin libertatea alegerilor, la putere, când celalalt partid, cu aderenții sĕi priu aceeași voință liber esprimată a țĕrei, la putere.

Vag, așa esprimat lucrul, este în aparență foarte ușor; dar ia sĕ vedem ce însemnează „a venì la putere" și până unde merge această „putere", unde este iertată desbinare de partide într'o țeară așa, încât sĕ se facă joc de alternare, când într'un guvern, când celalalt dela „putere".

La noi când, se schimbă ministrii, se

---

lume; după ce ai stat un ceas cu dênsul la vorbă, nu te mai lasă inima sĕ-l părăsesci. Lasă că are o cultură deosebită, care cu greu s'ar putè întâlnì la preoții de dincoace, apoi cunoasce de minune oamenii și starea lucrurilor atât din România cât și din Ungaria. Pe masa lui veḑi ḑiare românesci, unguresci, nemțesci și în ori-care cestiune părintele scie sĕ'și spue cuvêntul, înțelept și priincios.

Prietin și admirator al lui Șaguna, inamic al politicei de pasivitate, pe care o urmează, pentru nenorocirea lor, Românii de dincolo, părintele este pe lângă un om blând, deștept învĕțat, și un mare patriot.

Ce contrast cu starea, în care ne aflăm noi!

schimbă maioritatea Camerei şl a Senatului, se schimbă prefecţi, se schimbă şi sub-prefecţi, se mai schimbă chiar şi primarii, se schimbă şi majoritatea consiliilor comunale, se schimbă şi maioritatea consiliilor judeţene, se schimbă casierii şi toţi funcţionarii administrativi, ba une ori se fac unele schimbări în magistratură; căci până când din nenorocire, magistratura va fi amovibilă ea va atêrna dela ministrul justiţiei, şi numai după tactul sĕu personal urmează aprecierea sĕ până unde va voì, sau nu va voì se serve şi magistraţii în interesul partidei sale întêmplătoare.

Pe de altă parte însĕ, dlor, se aud în ţeara aceasta plângêndu-se mulţi oameni cu minte, că nu avem destui oameni competenţi, şi onesti, cari se poată ocupa fie-care post administrativ, şi că multe se cer în această ţeară, tinĕră încă în viaţa publică şi nu pe deplin pregătită, pentru ca se meargă bine, se cer atâţia ministri competenţi se cer atâţa deputaţi şi senatori întegri şi cu cunoscinţă de causă; se cer atâţa prefecţi onesti şi cu cunoscinţe administrative se cer atâţia magistraţi, atâţa sub-prefecţi atâţia primari, atâţia membrii ai consiliilor judeţene şi comunale, şi fiind că ne-am lărgit în timpul din urmă cercul activităţii publice, se cer şi atâţia membrii în institutele financiare şi technice, şi mai presus de acestea, se mai cer şi atâţia minstri representanţi în streinĕtate, încât 'mi e teamă că dacă ne am pune cu toţii împreună, fără nici un spirit de partidă, totuşi ar fi cu greu de a ne găsì în numĕrul suficient pentru ca sĕ putem completa cadrele neapĕrate ale mecanismului vieţei noastre publice (aplause).

Dar încă dacă noi, cari cu toţii împreună nu sûntem de ajuns pentru a administra bine ţeara, vom mai venì cu teoria alternării partidelor în sistemul constituţional dându-i acest înţeles, ca sĕ cerem un şir de oameni, cari sĕ completeze întreagă reţea de administraţie dintr'un partid şi apoi un alt şir de oameni, cari se complecteze o reţea administraţie dintr'un alt partit. Oare aceste se fi fost gândul dlui ministru de interne, când ne ḑicea, că trebue sĕ aibă funţionarii sĕi fie-care regim, căci almintrelea este anarchiă? Nu cred, Şi trebue, dar foarte esact interpretat până unde merge alternarea s'au desbinarea de partide într'un stat constituţional. Aceasta cum vedeţi, stă în legătură şi cu desbaterea noastră de faţă. Întrebarea mai generală este dar: dacă desbinarea de partide esistă în sistemul constituţional, unde începe şi unde se sfêrşesce? Merge şi la adresa Tronului? Trebuie se fie la birou? Este în toate desbaterile fără nici o escepţie? Se întinde mai departe în ţeara întreagă, şi până unde?

Aşi vrea sĕ'mi spună un teoretic contuţional, dacă a auḑit vre odată în Englitera ca desbinarea de partide sĕ meargă aşa de departe, precum sĕ obicĕnuesce ca sĕ meargă la noi? Dar s'ar fi prăpădit de mult Englitera ca şi Polonia, dacă sfâşiarea de partidă ar fi mers până la cea din urmă treaptă a administraţiunei acelei ţĕri (aplause). Pentru ce merge aşa bine Englitera cu toată lupta ei de partide? Fiind că acolo sfera de lupta de partidă nu sĕ întinde aşa de departe în toate ramificările vieţei publice precum din eroare se crede şi se practică la noi; merge bine fiindcă sfera ei de lupte politice este foarte restrînsă, şi numai într'această restrîngere poate sĕ esiste o alternare de guvern.

Toţi oamenii cu minte spun (şi o puteţi constata chiar din indiferenţa crescândă a ţĕrei pentru luptele noastre de partidă), toţi oamenii cu minte spun, că nu trebue sĕ punem nici odată interesele de partidă mai presus de ale ţĕrei. Cu alte cuvinte, sûnt lucruri în viaţa publică a unui popor, unde nu aste vorba de partidă, ci de intereresul general al tuturor fără deosebire, şi întrebarea practică pentru noi este acum, mai ales de când cu proclamarea regatulni adecă de când ne aflăm toţi puşi sub acelaşi scut al constituţiunei monarchice, întrebarea practică este: cari sûnt acele puncturi de contact, în privinţa cărora, dela început trebue sĕ ḑicem: aici nu are a face desbinarea de partide, ci are a face numai interesul lucrului de sine, abstrăgênd de deosebirea politică?

Dlor, tot ḑicem: ţeara, ţeara! Abstractiunea aceasta „ţeară", în realitate este compusă în cea mai mare parte din ţĕrani, din aşa numiţii oameni de rênd, din mulţime. Ce are a face mulţimea cu discusiunile noastre publice? Cea mai mare parte dintre ei, din nenorocire, nici nu sciu încă a cetì şi a scrie. Vĕ puteţi închipui, dacă toată vorbirea noastră cea lungă de aici 'i atinge pe ei până acolo? Vorbele noastre de aci 'i atinge numai întru atâta, întru cât 'i atinge în relaţiunile lor administrsţiunea inferioară a Statului, care aceasta poate fi influenţată prin vorbele noastre. Ii atinge rare ori ministrul şi prefectul. 'I atinge încă perceptorul, 'i atinge primarul din sat şi ajutorul comunal, 'i atinge învĕţătoriul 'i atinge preotul, 'i atinge une ori esecutorul, 'i atinge recrutorul, mai rare ori, sĕ sperăm 'i atinge judecătorul de ocol şi mai rar încă tribunalul.

Acestia din urmă: strângetorul dimposite primarul din sat, cel mult supt-prefectul, acì este puntul de contact al săteanului cu cee-ca ne numim noi Statul în administraţia sa.

Aci dar se cere ca se fie oameni onesti, întegri, inteligenţi, dacă e vorba de îmbunătăţirea stârei ţĕranului. Aci trebue cu toţii sĕ punem toate încordările noastre, ca sĕ aducem o stare, de mai mare probitate în administraţiunea de jos a Statului (aplause.)

Simţiţi îndată aici importanţa practică a întrebări dacă trebue întinsă deosebirea parţitelor până acolo, în cât se punem şi în acele posturi, cele mai de jos, dar cele mai importante pentru popor, numai oameni de partidă, cu risicul de a nu fi oameni de treabă?

Cine ar rĕspunde la această întrebare în mod afirmativ ar comite o erezie constituţională, dacă vorbim de sisteme europene şi nu de republica americană.

Cred, dar că merită sĕ esaminăm acum împreună şi mai cu de amănunţul, unde este şi unde nu este cestiune de desbinare de partidă în viaţa statului, în Cameră, în administraţie, în genere.

Încep prin a ḑice, în legătură cu desbaterea noastră de faţă, că nu e cestiune de partidă pentru acei cari primesc Constituţiunea monarchică, nu e cestiune de partită în omagiele aduse Tronului prin o adresă a Camerei.

Al doilea, nu e cestiune de partidă şi nu trebue sĕ fie; justiţia în ţară. Acest adevĕr s'a simţit până la oare care punt de mai toţi ministrii de justiţie din ori ce partită şi trebue sĕ recunoascem că, deşi magistratura în cea mai mare parte a ei atârnă în numirea şi schimbarea ei dela bunul plac al ministrului, totuş cei mai mulţi miniştri s'au sfiit sĕ esercite puterea lor discreţionară în sensul esclusiv al intereselor de partită, din contră trebue se recunoascem pentru onoarea ţĕrei că este destul de general simţimêntul cel adevĕrat, că magistratura, care în casuri de conflict al intereselor otaresce despre onoarea, libertatea şi averea cetăţenilor este o activitate publică în folosul ţĕrei întregi ca unitate şi în afară de ori-ce desbinare a partitelor. De aceea ar fi o adevĕrată calamitate în ţeara noastră când s'ar întroduce electivitatea politică a magistraturii şi s'ar arunca astfel în vêrtegiul sfişierilor de partidă o instituţie, care până acum prin bunul simţ al ţĕrei a fost din ce în ce mai depărtată dela această luptă nesănătoasa. Mie unul mi-a părut foarte rĕu, o mărturisesc, când s'a făcut, cu prilegiul coaliţiei, dela Mazar-Paşa, cestiune politică şi dintr'o parte a magistraturei. Mi-a părut rĕu de demisionarea en masse a magistraţilor din capitală supt ministerul Lahovari. Dar în fine, simplu numai a demisiona e dreptul fie-căruia. Dar mi-a părut mai rĕu de banchetul politic dat în onoarea acestor tineri magistraţi, demisionaţi, banchet, la care au asistat şi unii bărbaţi de Stat, dela a căror maturitate se putea aştepta o mai dreaptă înţelegere a intereselor generale în Stat.

Dar ceea ce mi-a causat cea mai mare părere de rĕu, a fost înaintarea peste curênd a acelor tineri în erarchia magistraturei, pentru chiar faptul demisionării lor, îndată ce s'a schimbat guvernul.

(Va urma.)

Varietăţi.

* (Convocare.) În sensul §. 2 din statutele reuniunei învĕţătorilor români gr. or. din districtul Sibiiului prin aceasta se convoacă adunarea de constituire a despărţĕmântului învĕţătorilor români gr. or. din protopresbiteratul Avrigului, ce se va ţinè Duminecă în 21 Noemvre a. c. st. v. în centrul protopresbiteratului, în comuna Avrig.

Avrig 11 Noemvre 1882.

La însărcinarea comitetului Reuniunei învĕţătorilor români gr. or. din districtul Sibiiului.

Ioan Cândea,
diacon şi învĕţător primar.

* (Parastas.) Sâmbătă în 13 Noemvre a. c. s'a ţinut în s. biserică gr. or. din Mureş-Cuesd parastul pentru fericitul în Domnul Teodor Şandor, odinioară parochul Cuesdiului şi fost membru fundator al „Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român. Actul celebral s'a sĕvêrşit de protopresbiterul tractual Galaction Şagău cu asistenţă de 6 preoţi. Deşi preparativele acestui act de piă memoriă, sau făcut în toată tăcerea şi liniscea; totuşi poporul din satele vecine s'au presentat la această solemnitate într'o mulţime atât de numeroasă încât această mulţime era documentul viu, încât dênsa scie sĕ apreţieze binefacerile unui părinte adevĕrat, carele în toată viaţa sa a trăit — tăcênd bine. Da! căci fericitul în Domnul Teodor Şandor era isvorul nesecat al binefacerilor, de unde se adăpau cu încredere atât cei rĕi, cât şi cei buni din acest ţinut al Mureşului. Se spună bisericile sĕrace din Galaţi, Maierĕu, Idicel, Cuesdiu, Dumbrava etc., sĕ spună scoalele din împregiurimea noastră, — sĕ spună tinerimea studioasă — precum un Teodor Ceontea, astăḑi profesor în Arad — dacă acest defunct n'a trăit — deşi împresurat de familiă grea — pentru binele public a ţinutului gurei Mureşului?! Numai cel ce n'a recurs la ajutoriul lui, — n'au fost ajutorat. Pre cât de iubit a fost Teodor Şandor de către poporul de rênd, pe atât de stimat au fost el şi din partea inteligenţei fără deosebire de naţionalitate: ceea ce se vede de acolo, că pe lângă inteligenţa de pe sate — acesta a fost representată la acest parastas şi prin un numĕr frumos de inteligenţă din Reghinul săsesc.

Tot în ḑiua de 13 Noemvre s'au ridicat la mormêntul lui Teodor Şandor din partea familiei lui, a vĕduvei preotese soţiă Anastasia şi a fiului Ioan, cleric absolut, un monument măreţ din marmor alb, — ca tribut de recunoşcinţă şi simţemêntul evlavios, de carele, soţia şi fiul bun sûnt pĕtrunşi către soţiul respective tatăl lor.

* (Aurora boreală.) — Vineri în 17 st. n. seara s'a vĕḑut în partea nordică a firmamentului fenomenul cunoscut sub numele: aurora boreală, sau lumina nordică. Efectele acestui fenomen s'au simţit încă de pe la ameaḑi. Busolele de pe liniile telegrafice, ce duc spre Nord, din biroul telegrafic de aici începură a se mişca cu o vioiciune estraordinară şi bateriile, ce se aflau în activitate, căpĕtară o putere aşa de mare, încât numai în câte va intervale se mai putu lucra cu ele. Atmosfera trebuia sĕ fie plină cu electricitate. Această presupunere se adeverì seara la oarele 5 şi jumĕtate, când apariţiunile în cestiune se iviră din nou şi încă într'un mod şi mai eclatant. Busola făcu o rotaţiune întreagă cu o iuţeală îndoită; releul (un aparat pentru primirea curentului strein) se lipì de potcoavă (electro-magnet) şi astfel se născu un curent constant, care nu se putu întrerupe nici chiar cu o baterie de 45 elemente, Cu întinderea succesivă a luminei nordice curentul se făcu aşa de puternic, încât pentru întreruperea lui ar fi fost de lipsă 80 până la 100 de elemente. Stingêndu-se aurora încetul cu încetul, dispăru şi electricitatea din atmosferă. După o oară fenomenele descrise mai sus se iviră din nou.

„Doamne sfinte ce sĕ mai însemneze şi roşeaţa aceea?" vor fi gândit oamenii nostri de pe la sate şi poate şi unii dintre orăşeni, cari nu 'şi prea bătu capul cu fisica şi cu alte bazaconii de felul acesta. „Doar nu va mai fi earăşi vre-o boală, vre-o bătae ceva!...," Spre liniscirea celor obicĕnuţi a'şi scuipa în sîn şi a'si face cruce cu mâna stângă, când e vorba de vre un fenomen al naturei mai estraordinar, le împărtăşim că învĕţatul Arthur dela Rive 'şi esplica aurora boreală în chipul următoriu: Aburii din straturile superioare ale atmosferei cuprinde electricitate negativă. Condensându-se aburii din ce în ce tot mai tare, puterea electrică cresce într'atâta, încât numai poate fi isolată, ci trebue sĕ se împreune cu eletricitatea pămêntului. Făcându-se condersarea la polii pămêntului şi descărcarea se întêmplă aici. Dacă această descărcare s'ar face violent ar căpĕta numele de fulger; făcându-se însĕ încetul cu încetul avênd ca resultat optic formarea unui mănunchiu de raḑe roşetice se numesce „aurora boreală".

„Gazeta Transilvaniei."

* (O scrisoare a principelui Napoleon. Epistola principelui Jérôme care a percurs presa europeană şi prin care protestează contra ḑiselor ducelui de Broglie că el ar fi împedecat la 1866 declaraţia de resboiu din partea Franciei contra Prusiei, este următoarea:

Paris, 23 Noemvre 1882. — Domnule director! „Correspondant" dela 10 Noemvre publică un articol al ducelui de Broglie asupra ministerului de externe înainte şi după revoluţie. Sosind la rolul ministrului Drouin de Lhuys cu ocasia resboiului dintre Prusia şi Austria, dênsul scrie:

„Sfatul sĕu fu ascultat, ordinele erau date mobilisarea, trupelor de reservă era decisă şi Corpul legiuitor a convocat prin un decret, ce se dedese la „Journal officiel" spre a se publica a doua ḑi. Peste noapte s'a stricat totul prin influinţa unui principe, pe care o căsătorie îl dispusese mai mult italienesce, decât franţuzesce şi spre mirarea ministrului foaia oficială remase mută în aceea ḑi.

Principele sunt eu. N'am obiceiul sĕ rectific inecsităţile foilor asupra mea Astăḑi las această abţinere cu privire la persoana ducelui de Broglie, care are cutezanţa de a stabilì un punct al istoriei noastre contimpurane. Autorul îmi atribue o înfluinţă asupra decisiunilor guvernului imperial pe care nu am avut'o la 1866. Deci faptul e inexact. Negreşit că părerea mea personală a fost, că o manifestare inarmată contra Prusiei după Sadowa ar fi fost o eroare mare. Francia ar fi avut contra sa pe victorioasa Prusie cu Germania şi Italia, cari ar fi fost tîrîte şi ele. Noi nu puteam conta pe alt aliat decât pe Austria bătută ce era foarte încurcată, a cărei capitală era ameninţată şi apoi se aştepta o rescoală a Ungariei. Forţele noastre artileria nu se putea mĕsura cu a Prusiei. Şi apoi nu aveam nici o puşcă cu ac. A începe un resboiu în asemenea împregiurări, ar fi fost imprudent. Eve-

nimentele dela 1870 s'ar fi întêmplat poate cu patru ani înainte. Este deci natural că am vĕḑut cu satisfacţiune înlăturat pericolul prin înţelepciunea lui Napoleon III. Dacă ar fi dat Dumneḑeu, ca şi la 1870 sĕ fi hotărît tot aceasta înţelepciune, ce bine era! Da, în ambele casuri am fost contra rĕsboiului cu Germania. Regretă oare istoriograful din „Correspondant“ în dorinţa de a apăra pe d. Drouin de Lhuys, dacă nu de a acusa pe împĕratul, că rĕsboiul n'a isbucnit la 1866, când Francia era într'o situaţie aşa de rea, sau e poate însufleţit de acelaşi sentiment, ca amicul sĕu Vitet, care a ḑis că nu trebue sĕ blăstĕmăm prea tare anul 1870, pentru că a adus căderea Napoleonilor? Noi ocupăm amêndoi puncte de vedere aşa de diferite, în cât imputarea d-lui de Broglie nu mĕ poate lovì. Am fost francez, un bun francez şi nu un Italian, neîndemnând la resboiu nici la 1866, nici la 1870. Istoria va judeca, a cărui politică a fost mai patriotică. — Primiţi etc.

Napoleon.

* (Reparaturi). Podul dela Poplaca aşeḑat preste părăul Racoviţa, cum mergi despre hotarul de păşunat al Poplăcenilor spre arăturile Reşinărenilor, despre care pod s'a făcut amintire în nrul 86 al „Telgr. Rom.“ a. c. că s'au rupt prin potopul din 7/19 Iuliu a. c. de present se află earăşi reparat din partea comitatului. Călĕtorul cu trăsura poate trece fără nici un pericul preste el. Asijderea s'au reparat din partea comunei Poplaca, în cât s'au putut şi drumul ce duce preste hotarul Poplăcei spre Gurariului şi Orlat.

* (Auroră boreală). În seara de 17 Noemvre s. n. s'a vĕḑut la Nisa o splendidă auroră boreală pe la 6 oare, de partea de nord-vest; ea a dispărut spre resărit.

În aceaşi seară, pe la 5 oare, s'a observat o foarte mare auroră boreală la Moncornet, departamentul Aisne din Francia.

Meteorul apăru mai întâiu în partea de nord-vest.

* (Trecerea planetei Vinerea.) La 24 Noemvre a. c. va avè loc una din trecerile Vinerei ce totdeauna face epocă în sciinţă şi după care se calculează axa orizontală a soarelui, adecă unghiul supt care un observator eventual ar putè zărì din radiul pămêntului nostru, calculul făcut pe baza duratei de timp cât petrece planeta în faţa discului solar. Dacă e cunoscut astronomilor acest unghiu, se poate calcula lesne depărtarea pămêntului de soare. Această trecere a Vinerei s'a observat sciinţific mai întâiu la 4 Decemvre 1639 şi ultima dată la 9 Decemvre 1874. Pe baza primelor observaţiuni Encke a determinat osia orizontală solară cu 8.6″ şi cu privire la observaţiunile din urmă Puifent a aflat-o că este cu 8.8″ şi astfel în casul întâiu depărtarea medie a pămêntului de soare era de 20,682,000 şi în casul al doilea de 19,963,012 mile geografice. Fiind că viitoarea trecere a Vinerei va fi numai după o periodă de 121 şi jumĕtate ani, adecă la 7 Iunie 2,004, de aceea învĕţaţii aşteaptă cu mare interes trecerea din acest an. Interesantul fenomen e vizibil dela început până la fine numai în America; în Viena se poate observa numai întrarea Vinerei în discul solar, căci soarele apune în acea ḑi deja la 4 oare 5 min. seara. Intrarea Vinerei are loc pentru Viena cu atingerea sa exterioară la 3 oare 3 min. 46 sec. seara şi cu atingerea interioară la 3 oare 24 min. 21 sec. seara. La noi cu o jumĕtate de oară mai curênd.

* (Zaraf omorât) În „Telegraful“ din Bucuresci cetim despre o crimă groasnică, comisă cum sĕ crede pe la oara 4 dimineaţa sau poate sara. Opiniele în această privinţă sûnt diferite.

Eată cum descrie raportorul „Telegrafului“ cele vĕḑute de dênsul. Biuroul zarafului Toma D. Vali, care se află în strada Moşilor Nr. 38, are o singură uşă, care iese în stradă, alături cu uşa o fereastră mare, acoperită pe jumătatea de jos cu o reţea verde. Din afară nimic nu se poate vedea în năuntru. Odaia, în care s'a comis crima este mică, divisată în douĕ, printr'un grilagiu de lemn, în partea odăiei destinate pentru clientelă, o măsuţă mică şi un divănaş compun mobila biuroului, în partea destinată pentru zaraful spre stînga sta casa Vertheim, o măsuţă face faţa grilagiului, o alta sta alipită de grilagiu.

Cadavrul lui Toma îmbrăcat într'o haină neagră se afla lungit cu faţa în sus de alungul spaţului între părete şi cismea; scândurile sûnt îmbuibate de sânge. Hârtiele, care se aflau pe biurou sûnt îmbuibate de sânge, uşa casei deschisă este mânjită cu sânge. Ucigaşul a eşit prin uşa, care da pe stradă, mâna sa a fost plină de sânge şi clanţul uşei este asemenea acoperit cu sânge. Banii sûnt luaţi; nici o singură monetă n'a rĕmas. Un briceag, lepădat pe masă mărturisesce că cu el s'a servit omorâtorul, pentru a tăia gâtul zarafului.

Instrucţia a început. Sûnt martori, din vecini, care declară a fi vĕḑut doi individi foarte suspecţi eşind aḑi dimineaţă dela zaraf. Unul din aceşti individi a fost îmbrăcat într'un palton milităresc, eară altul civil de o statură măruntă. Mâne vom da alte amănunte, pe care le vom culege.

* (Descoperirea ucigaşilor lui Toma D. Voli.) Resboiul o descrie aşa:

Îndată după ce s'a aflat asasinarea d-lui Toma Voli din calea Moşilor Nr. 39 poliţia venind în faţa locului, şi începênd investigaţiunile, eată cum a dat de urma ucigaşilor:

Giuvaergiul Rott, a cărui prăvălie este peste drum de cantorul*) asasinatului, a fost acela, care a dat cea dintâiu şi cea mai importantă informaţie, arĕtând că a vĕḑut aḑi dimineaţă eşind din menţionatul cantor doi inşi: unul îmbrăcat în haine soldăţesci şi cel-lalt în haine civile dispărênd repede prin curtea bisericei Răsvan. — Aci sĕ află o dogărie. Întrebând pe unul din lucrători, acesta nu numai că a confirmat cele arĕtate de d. Rott, dar încă a arătat că cunoasce bine pe cel îmbrăcat în haine milităreşci şi că a mai trecut în câteva rênduri pe acolo, şeḑênd de vorbă împreună. Acel lucrător spune totde-odată şi locuinţa mamei acelui individ.— Poliţia se transportă imediat la locuinţa femeei în cestiune, căreia i arătà o batistă de mătase ce sĕ găsise în cantor. Dînsa o recunoscù declarând că e a fiului sĕu. Ast-fel nu mai era nici o îndoială că autorii sûnt descoperiţi. — Fiul ei însă, nu era a casă; el fugise, şi după cum s'a aflat deja, este un fost soldat de pompieri, liberat de curênd; pe când complicele lui face parte din compania de uvrieri din Bucuresci. După cercetările ce s'au făcut, s'a constatat că şi acesta se făcuse asemenea nevĕḑut.

Telegrafând în toate direcţiunile semnalmentele acestuia, el a fost prins eri la gara din Ploesci, în momentul când se da jos dintr'un vagon, şi aḑi are sĕ fie adus în Bucuresci. — Se speră că şi cel-lalt va fi prins în curênd.

Cu această ocasie, s'a arestat şi un sergent-major, care se ḑice că sĕ afla în tren pentru a supraveghia călĕtoriile militarilor inferiori, care ar fi luat parale dela acel soldat pentru allăsa sĕ meargă înainte fără de nici o legitimaţie.

*) Comptorul.

Asasinul prins sĕ numesce Dumitru Niculescu; ear complicele sĕu Hristache Ionescu.

* (Dumneḑeu la tribunal). Din Krakovia se scrie: În ḑilele acestea s'a petrecut o scenă la tribunal, ce a provocat o sensaţie generală. Înainte de şedinţă se aşeḑase în sală un om bine îmbrăcat, ca de 45 ani Fiind vorba de un incendiu, preşedintele a creḑut că acel om este representantul societăţei de asigurare. Când începură a se striga persoanele interesate: acuzaţii, martorii, etc. preşedintele întrebà şi pe necunoscutul, dacă represintă pe societatea de asigurare. El respunse categoric: „Ba“. La întrebarea că cine este, el ḑise: „Sûnt Dumneḑeu şi ca atare am dreptul a fi pretutindeni“. Preşedintele nu se mulţumì cu legitimarea ciudată a alienatului şi dispuse depărtarea lui din sală; necunoscutul protestà cu demnitate. Înainte de a pleca străinul, preşedintele îl mai întrebà: Cum îţi ḑicea înainte de a de veni Dumneḑeu?

— Franz Dlűrgorz, respunse el şi se retrase.

* **„LA FÉDÉRATION“** *des peuples gréco-latins. Revue des intérêts pacifiques Méditerranées. Publiée depuis le 14 juillet 1882-en grandes livraisons de huipages à trois colonnes sur papier de luxe, va se transformer en se développant.*

Son directeur, le prof. M.-A. Gronier, palais Martelli, 3, via del Melarancio, Florence, Italie, prie ses coreligionnaires gréco-latins de le gratifier, au plus tòt, de leurs conseils á cet égard.

Bursa de Viena şi Pesta

Din 30 Noemvre n. 1882.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6% . .	118 40	118.40
Renta de aur ung. de 4% . .	85.35	85.30
Renta ung. de hârtie	84.50	84 50
Împrumutul drumurilor de fer ung.	134.—	133.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung. .	88 90	89.—
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung. . .	110.—	109.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung. .	93.60	93.75
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pămêntului	98 50	98.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.75	95 50
Obligaţiuni urbariale temeşiane .		97.—
Obligaţiuni urb. temeş. cu clausulă de sorţire	97 50 95.75	96.50
Obligaţiuni urbariale transilvane.		98.50
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	98.20 99.—	98.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea ḑecimei de vin	96.50	96 50
Sorţi ungurescі cu premii . . .	116.50	116.50
Sorţi de regularea Tisei . . .	108 80	108.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	76.30	76 25
Datorie de stat austr. în argint .	76 95	76.75
Renta de aur austriacă	94.35	94.25
Sorţi de stat dela 1860 . . .	130.—	130.—
Acţiuni de bancă austro-ung. .	831.—	830.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	284 75	284.50
Acţiuni de credit austr. . . .	295.—	293.75
London (pe poliţa de trei luni) ·	119.—	119.05
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—.—	100.—
Argint	—.—	—.—
Galbin	5.64	5.65
Napoleon	9.47	9.64
100 marce nemţesci	58.40	58.35

Nr. 450 1882 [303] 2—3

CONCURS.

În conformitate cu hotărîrea comitetului subsemnat, se escrie de nou concurs pentru 1 stipendiu à 100 fl. pe an, menit pentru eleve, ce urmează cursul regulat la vre-o scoală pedagogică (preparandială).

Persoanele ce doresc a folosì acest stipendiu sĕ subştearnă cererile lor la subscrisul comitet al asociaţiunei în Sibiiu cel mult până la 31 Decembre st. n. l. c. Cereri întrate mai târḑiu nu se vor considera. —

Cererile sĕ fie însoţite de următoarele documente:

1. Carte de botez, în original sau în copiă.

2. Atestat scolastic, care se dovedească cualificaţiunea recerută pentru a putè fi primită într'un institut pedagogic, sau dacă concurenta este chiar eleva acelui institut pedagogic, atestat de pe semestrul al II-lea al anului scol. precedent şi atestat de frecuentare de pe anul curent dela direcţiunea institutului în originăl sau în copiă legalisată.

Spre dovedirea celor amintite în fruntea punctului 2 sĕ se acludă la suplică programă institutului, sau adeverirea directorului despre cualificaţiunea ce se cere pentru primire. —

3. Atestat de sĕrăcie sau de starea orfană, dacă concurenta este orfană, dat dela primăria comunală, subscris de parochul locului, şi vidimat de oficiul politic respectiv (pretura).

4. Declaraţiune hotărîtă că concurenta nu mai capĕtă din alt loc vre-un stipendiu.

5. Sĕ se arete că aspiranta este deprinsă în lucruri de mână necesare de a se învĕţa în scoalele de fetiţe.

Concurse întrate dela persoane, ce nu aparţin teritoriului asupra cărei se întinde activitatea asociaţiunei transilvane, nu se vor lua în considerare.

Din şedinţa comitetului asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român ţinută la Sibiiu în 11 Noemvre n. 1881.

Iacob Bologa m. p.,
vpres.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretar al II-lea.

Nr. 455 1882. [302] 2—3

CONCURS.

Venind în vacanţia 6 din stipendiile acordate la invĕţăcei de meserii în anul 1879 şi 1880 se escrie prin aceasta concurs la 6 stipendii de câte 25 fl. pe an, menite pentru tineri români cari voiesc a învĕţa vre-o meserie, dar mai cu samă rotăria, lemnăria (bărdăria), faurăria, măsăria (templăria), cismăria pălărieria, curelăria, şielăria, maşinăria agricolă.

Cererile au a se înainta subsemnatului *comitet al asociaţiunei transilvane in Sibiiu* până la 31 Decemvre n. 1882 Cereri întrate mai târḑiu nu se vor considera.

Cererile au sĕ fie însoţite de;

1. Carte de botez din care sĕ se vadă că concurentul este de nascere român şi că are cel puţin vârsta de 14 ani.

2. Atestat scolastic, din care sĕ se vadă că concurentul are cel puţin cunoscinţele ce se predau în scoalele primare din Austro-Ungaria, şi sĕ cunoască şi o altă limbă folosită în ţeară precum maghiară sau germană.

3. Revers dela părinţi sau tutori, prin care acestia se obligà că vor lăsa pe fii sau pupilii lor sĕ înveţe meseria la care se aplică, până când vor eşi sodali cu atestat în regulă.

4. Contractul, în original sau în copiă vidimat, ce părintele sĕu tutorul concurentului a încheiat cu maestrul, la care învăţăcelul este primit spre a învĕţa o meserie.

Din şedinţa comitetului asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută la Sibiiu în 14 Noemvre n. 1882.

Iacob Bologa m. p.,
vpreş.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretar. al II-lea

Nr. 4709 1882 civ. [300] 3—3

Publicaţiune.

În afacerea concesiunei dreptului de cărciumărit din comuna **Ciolt,** la cererea dată de advocatul Lajos Deszö în numele vĕduvei remase de contele **Michail Teleki,** tutora naturală şi legală a minorenului fiiu **Laszlo,** contra conposesorului de acolo, s'a ficsat ḑi de pertractare în faţa locului comuna Ciolt, **ḑiua de 29 Decemvre 1882 şi cele următoare,** în care cei interesaţi sûnt avisaţi a se înfăţişa cu aceea, că esemplariul cel dintâiu al cererei este reţinut la tribunalul subscris, al doilea se află la primăria comunei. Ciolt spre a putè fi vĕḑut.

Din şedinţa tribunalului reg. din Dej ţinută la 16 Septemvre 1882.

Redactor rĕspunḑĕtor **Nicolau Cristea.** Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.